

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

08.07.2021
№ 13 (3577)

Кышик вошн арӑҥ ӗх ӓктӓщийлсӓт

Лыпӓт тылӓщ 30-мит хӓтлӓн Ханты-Мансийской район Кышик вошн ӗх семинара ӓктӓщийлсӓт. Тыв 20-кем хӓннехӓ юхтыйлсӓт, лыв ӓмӓщ пуррӓт пуртӓртсӓт па хурамӓҥ арӓт арисӓт. Пӓтр Молданов верум хур

Айкелӓт ӓкӓтты
айлат ӗх лавӓллӓв

» 4

Ёмвошн учӓной ӗх
Юван Шесталов немпи
лӓҥтупсыя ӓктӓщийлсӓт

» 6

Щекурья кӓрта
вӓлты каслӓс

» 9

Юван Шесталов нәмпи мойлупсы ёша павәтсәт

П.Я. Айваседа

Кашаң ол рәт ясаң, шуши мир культура, йис верәт әхтыйн туншираңа кәпәртты хуятәт Юван Шесталов нәмпи мойлупсийн кәсләт. Мосл лупты, хуты тәм вухаң кәсупсы 2013-мит ол вүш эвәлт тәты питсы.

2021-мит олд 20 тәхи эвәлт хуятәт щив непек китыйлсәт, щит нивәл рәпитты па оса тәхи па 12 – хәннәхә.

Тәм пүш хәлүм премия юкәнтсы. Щит Нуви саңхум район Поднавәт кәрт Иван Пермьяков нәмпи

әшкола, Нижневартковской район Варьёган кәртән вәлты хә Павел Айваседа па Нуви саңхум районән Түкъякәң кәртәң не Надежда Гришкина мойлупсәт ёша павәтсәт.

Лыв вәщ тыләщ 7-мит хәтлән «Семейный совет

Югры» мирхотн мойлупсыла ёша мәлдыйт.

Тәм премия кашаң хәннәхә пәта – 75 шураң шойт вух, рәпитты па оса тәхет пәта – 200 шураң шойт вух.

Хәнты ясаңа тулмащтәс:
Надежда Ильина

Коронавирус мәш эвәлт пуртән доньщтәты мосл

Лыпәт енумты тыләщ 24-мит хәтлән «Югра» нәмпи айкеләт әкәтты хотн округ мир ймәлты верәт тәты департамент кәща хә Алексей Добровольский, щид департамент немасыя совет тәхия луңум хә Александр Громут па округ инфекционист не Людмила Катаныхова пида вәйтәнтупсы вәс. Тәм хәтлән коронавирус мәш эвәлт прививка доньщты вер олаңән путәр вәс.

Вәйтәнтупсы тәты хә Е. Оглоблин ясаң эвәлт уша йис, хуты Россия мўвев луваттыйн Ёмвош округев ар хуят коронавирус мәш эвәлт прививка доньщсәт. Тәп щид вер елды тәты мосл, вантә, лыпәт енумты тыләщ пурайн ар хуят щид мәшн хойсыйт.

Округ мир ймәлты вер тәты департаменткәща хә А. Добровольский лупәс:

» Прививка доньщты пура мәр мўң округева 344 218 хәннәхә прививка верты арат вакцина ут юхтәс. Интәм 300 шураң мултас хәннәхә олаңмит прививка доньщсы, 250 шураң хуята

кимит прививка верды.

Югра мўвев луваттыйн 1,2 аршәка прививка доньщум хуята йис. Вантә, лыпәт енумты тыләщ 21-митн – 5 287 хуят прививка доньщәс, 22-митн 4690 хуят.

Тыв хәлүм прививка китлы: «Гам-Ковид-Вак» («Спутник V»), «ЭпиВак-Корона», «Ковивак», тәп мет ар – «Спутник V».

Интәм вакцина әнтә тәп пәдьяницайн доньщты рәхл, щид тумпи вошәң вән лапкәйтн мобильной хотьйитәтн омәсдыйт. Ин мир рәпитты тәхета тохтурәт ищид прививка доньщты йәңләт, щид вер пәта вохты непек хәнщты мосл.

Хәннәхуятәт, ймсыева нәмсаты па коронавирус мәш эвәлт прививка доньщтаты! Вантә, прививка тәйты ёх тумтака вәлләт, мәша хойсәт ки – кеншәка мәшитләт.

А. Добровольский ясаң эвәлт уша версүв, хуты кашаң хәтл Ёмвоша вакцина тәды, щитәт елды Югра мўвев вошәта па кәртәта китдыйт. Лыпәт енумты тыләщ 25-митн 15 шураң вакцина тәсы.

Л. Катаханова вакцина доньщты вер олаңән лупәс:

» Вакцина унтас тәл, хәннәхә иммунитетл әрәңа йил. Прививка

пида лыпийн мәш ещәлт антителәйт тывләт. Вакцина омсум хәннәхә па хуятәт пәта атум ән тәл. 60 ол вүш эвәлт ёха «Гам-Ковид-Вак» («Спутник V») нәмпи прививка омәсды. 18 ол вәнты няврәмәта вакцина ән верды.

Округ мир ймәлты верәт тәты департамент совет тәхия луңум хә А. Громут лупәс, хуты коронавирус мәшн мәшитәс, тәм ванән прививка доньщәс. Лүв партәс: «Югра мўв хәннәхуятәт, коронавирус мәшн ән хойты пәта прививка вераты!»

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Россия мўвев кәщә хә путәр

В.В. Путин

Вәщ тыләщ 30-митн Россия мўв президент хә Владимир Путин әл мир пида путәртәс. Лўв вәлупсәв арсыр верәт олаңан иньщәссы.

Елды В.Путин путәртәс, тәм ол ашколая велщи мәнты нявремәта нәтупсы вух сухуптаты питла. Ләлн аңкидал-ащидал пушәхдала ашкола пәта мосты пурмәсәт ләтты шир ат тайсәт. Щи нявремәт, хуйтат хәт тәла йисәт, тәп тәм тәл вәндтыйлдыт ән мәнләт ищи вухн сухуптәлдыт. Мосл лупты, хуты тәмәщ нәтупсы вух тәп ипүш мәды.

дыпийн верты пәта па кашәң хуята вух сухуптаты мосл. Интәм правительствә әх немасыя непек ләщәтләт, ләлн щи пәта ар вух ал вўса.

Россия мўв хәннехуятәт пәта газ турпа талты олаңан президент хәев щиты лупәс, хуты магистральная тәхи эвәлт хәннехә вәлты хот вәнты щит тәрум пәта ләщәтла,

Елды арсыр вер олаңан Россия мўв хәннәв иньщәссы. Муй пәта лапкәин дәтутәт тынәңәт, хот ләтты верәт, лўв сәтлә тәты верәт олаңан па щитумпи арсыр социальной па экономика верәт олаңан мир уша верты ләңхасәт. В. Путин кашәң хуята юхлы ясәң мәс. Елды лўв лупәс, хуты Россия мўвн мет тынәң тәщ, щит хәннехуятәт.

Ар мирн коронавирус вевтам мәш эвәлт пуртән доньщтәты вер олаңан иньщәссы. Мўв хәннәв юхлы ястәс, хуты щит атам мәш эвәлт прививкә верты мосл, ләлн соращәк щит мәш йира ат мәнәс.

Тәмхәтл мўң хущева нәл пуртән доньщтәты шир вәл. Щи пуртәнәт учёной әхн йәмсыева нух арталәсыйт па вантсыйт. Ищиты хон хәев лупәс, хуты лўв «Спутник V» нәмпи пуртән доньщтәс.

Хәлүмсоткәм арсыр вер ләщәтты мосл

Югра мўв кәщә нә Наталья Комарова вәщ тыләщ 2-мит хәтлән онлайн ширн округн вәлты хәннехуятәт пида вәйтантыләс. Щи вәйтантупсыйн путәртсы, муй ол мәр округевн версы, мәта нўша верәт тўңматсыйт, муй худна ән ләщәтсы па верты мосл.

управления регионом» тәхия хәннехуятәт хәншләт, мәта верәт ювра ширн мәнләт па щитәх эвәлт арсыр мосты верәт олаңан иньщәссы веритләт.

дорожный вокзал вәнты йәңхты әш йилпа версы.

Иса ол мәр 43 арат «прямой эфир» версы, щит юпийн 600 арат вер тўңматсы па 296 партупсы ләщәтсы. Ол мәр хәннехуятәт 40 шурәс мултас вер олаңан хәншсәт.

верты, муй ширн щит верәт ләщәтлдыт, admhmao.ru портал хуши «Губернатор» – «Поручения» тәхийн щит олаңан вантты рәхл.

Перегрёбной па Андра кәртән терапевт леккарат рәпитты питләт.

Жилищно-коммунальной верәт олаңан – 6974 иньщәсупсы, вошәт па кәртәт ләщәтты олаңан – 6 355, әшәт йма верты олаңан – 4 854, социальной верәт олаңан – 3 299, коронавирус мәш олаңан – 2 624 арат пўш иньщәсәт.

» Мет вулаң вер, мәта ут хўват мўң уша верлўв, йма мўң рәпитлўв муй әнтә, мосл, ләлн кашәң хәннехә щит верәт шиваләты шир ат тайс. Ар мосты вер мўң худна тўңширәңә ән ләщәтсўв. Муй версўв – щит йм. Муй ән ләщәтсўв – вантты мосл, муй ювра ширн мәнәс па щит мосты ширн верты, – лупәс округ кәщә нәңев Н.Комарова.

Щитәх кәщә нә И. Громова лупәс, хуты ар хуят вәлты хотәта газ талты вер олаңан иньщәсләт. Ас хәлты тыләщн «прямой эфир» пурайн щит олаңан Нягань вошн вәлты хәннехуятәт иньщәсәт. Па губернатор нәңев партупсы ширн тәм ол Ас потты тыләщ вәнты нәл, вош хулийн омәсты хотәта, щит Брусничная, Чульчамская, Лорбинская, Авиационная газ талты мосл.

Нягань вошн нящты йиңк мәты тәхет рәпата вер нух вантсы па арталәсы.

Щит иньщәсупсәта юхлы 95% арат ясәң мәсы. Хуйтат ләңхаләт уша

Лўв ясәңл ширн, «Центр

Пыть-Ях вошн хәннехуятәт тәтлјаты автобусәт йәңхты вер тўңширәңә ләщәтсы па «Умный транспорт» вер тәты олңитсы.

Излучинск вошн Энергетикәт вош хулийн әш йилпатты вер етшуптәсы.

Пыть-Ях вошн 3 микрорайонән Семёна Урусова вош хулийн әш йилпатсы.

» Тәмхәтл Югра мўвн вәлты кашәң хуята арсыр суртәт олаңан интернет мухты кәщә хуятәта сора хәншты шир вәл. Хәншаты мўңева арсыр верәт олаңан, – лупәс Наталья Комарова.

Лопәс ләщәтәс:
Надежда Вах

Нефтеюганск вош хуятат пида путартас

Н.В. Комарова

Лув лупас, хуты тылэщ мэр «Инцидент» немпи вер мухты Нефтеюганск вош ханнехуятат нивальян мултас арсыр иньщасупсы китсат. Лыв вош хулэт, хот пундлат, янхты эшат лэщатты олаңан ханшсат.

» Шит эвалт кал, хуты ханнехуятат вошел, вэлупсэл олаңан нэмаслат, шит шеңк ям. Па кимит

Там ванан вэщ тылэщ хэлмит хатлан округ кэща не Наталья Комарова Нефтеюганск вош ханнехуятат пида онлайн ширн путартас.

вер, вош кэща ёхн дыв ан хэлдыйт, вошаң мир пида ан путартлат, мосты ширн вератан тунматлат, – лупас Н. Комарова.

Округ кэща не елды лупас, хуты Нефтеюганск вош кэща ёха мосл кашаң, хуят пида рэпитты, арсыр вэлты суртат төсашак лэщатты.

Вош кэща хэ С.Дягтярев ясәң тәс, хутыса тәнял па там ол нацпроектат әхтын рэпитсат па арсыр вэлты суртат лэщатсат.

Шиты «Образование» вер ширн 17 микрорайонан ашкола омасы па 5-мит ашколайн и хот иит па омасты питды. Шит туппи вет вошаң ашкола «Сбербанк» тахи пида «Школьная цифровая платформа» верн рэпитлат.

«Чистая страна» вер ширн па «Экология» региональной вер лэщатты па Нефтеюганск-Сургут 8 км эш пундлн, хута вән тапәр акатлы, 2022-2024-мит олатн мув яма лэщатты па та немасыя кашашты неpek ханшсы.

2021-мит олн 70 арат катра вэлты хот нух вуды па щата вэлты 425 хоттел ёха иилуп хот мады.

Елды вошаң хуятат лупсат, хуты нявремат иилпа омасты хотатн наврлат па ши вер немхуятн ан вантлы. Вош кэща хэ юхды лупас, хуты там ванан хотат омасты кэща ёха немасыя неpek китл, ләлн ши вер нух ат вантсат. Па хуйтат шит шивалдлат ки, полиция тахия 29-56-19 карты кел мухты ат путартлат.

Манум оллыпатхойты тылэщн Нефтеюганск вошн «Жилье и городская среда» нацпроект ширн «скейт-парк» омасы. Ши вера 18 миллион шойт вух таруптасы. Там тахи айдат ёх, спортсменат па та шеңк мосты вера вәл, та та арсыр әрщатты кәсупсэтлэщатты питдыйт.

Елды вошаң хуятат тапәр акатты верат, катра хотат нух вуды, иилуп вэлты хотат омасты, лэваса янхты ампат па па арсыр мосты верат олаңан иньщассат.

Ши «прямой эфир» вер интернет мухты ин па вантты рәхл, шит регион «Югра» тахийн мата ут «ВКонтакте» хуши вәл.

Путәр ханшас:
Надежда Вах

Айкелат акатты айлат ёх лаваллүв

Ши олаңан ванкүтлы йис вэлупсэв, шуши мир рәт ясәң лавалты щира немасыя экспертной совет мирхот пурайн путартсы. Шит лыпат енумты тылэщ 30-мит хатлан вәс. Ши мирхот округ общественной па внешней связят верат тәты департамент кэща не Елена Шумакова тәс.

«Ханты ясәң» па «Луима сэрипос» газетайңан кэща ләңкәр не Н. Вах муң рәпатаев олаңан ай тәс:

» «Ханты ясәң» па «Луима сэрипос» газетайңан иилпатсүв, иилуп ширн рэпитты питсүв. «Ханты Манси Мир» немпи сетевой ут интам «ВКонтакте», «Одноклассники», «Instagram», «Telegram» па «Facebook» социальной тахет хуца вәл. Шитат ар ёх вантлат па мосты айкелат, путрат лундлат. Муң шуши мир йис вэлупсы, ясәң лавалты тахет ёх и ёшн, и нумасн рэпитлүв.

Там хатл «Многофункциональный ресурсный креативный центр «Югорская коллекция» (ИД «Новости Югры») тахи кэща ёх пида ёш пос пунсүв.

«Югория» телевидение хуца ханты ясәң, передачайт лэщатты не Н. Маковецкая лупас, хуты дыв айкелат акатты айлат ёх шеңк лавалдлат. И вер – иилуп рәпатнека хот мосл, дыв ан веритлат ши верн нәтты. «Югра лылнуптаты» шуши мир оса тахи кэща не Л. Алфёрова лупас, хуты ши нуша тунматты нәтлат.

Советской район газета кэща не С. Юматова

путартас, хуты дыв «Ханты ясәң» па «Луима сэрипос» газетайңан ёх пида и нумасн рэпитлат Интам дыв хуцева и лопас ханты па вухаль ясәңан етл.

«Касум ёх» немпи тахи кэща не Е. Федотова рәпатаел олаңан ай тәс:

» «Интам «Касум этно-кластер» рәпатнекат мойң ёх арсыр тахета тәтляллат, шуши мир ләмәтсухат, хурамәң пурмәсәт верлат па тынылат. Муң хуцева йис путрат, моньщат хуват етнхот вантты рәхл, вантэ, ям арат ол театр рэпитл. Муң округ кэща не нәтупсы грант

вух унтасн ши верат лэщатсүв: «Финно-угорская киношкола», «Школа традиционной семьи», «Каслающая мастерская», арәт, ар суват ханшты немасыя тахи версүв. Ин муң хуцева шуши мир юнтупсәт верты тахи рәпитл. Ханты ясәңа вәлтылты па та немасыя юх юнтупсәт версүв. Ин вухаль ясәң вәлтылты па та Суматвош район эвалт иши щимәщ ут верты вохсы. Ин муң немасыя киника лэщатлүв, щата ханшман питл, муй ширн рәт ясәң лавалты мосл.

Путәр ханшас:
Людмила Гурьева

Кашаң ханнехэя вѳтал пѳта, вух ѳша павѳтты пѳта рѳпитты мосл, рѳпата тѳхи вѳйтты мосл. Щи верѳтн рѳпата кѳншты хотн рѳпитты ѳх нѳтлѳт.

Рѳпата кѳншты хот – рѳпата вѳйтты нѳтлѳ!

Ханнехэя мостѳты рѳпата вѳйтты нѳтты, щит и вер, щи киньша тѳм рѳпата кѳншты хотѳт па сыр-сыр верѳт верлѳт.

Мет мосты вер, щит ѳха путѳртты, муй тѳхетн рѳпитты хуятѳт вера мослѳт, муйсѳр рѳпата тѳм хѳтлѳ вера мосл. Щѳлѳта па щи рѳпатайта айлат ѳх, ѳшкола вѳш эвѳлт керѳтты мосл. Лыв ѳша вѳл ѳшкола эвѳлт йира питлѳт, вѳна йилѳт, дывеѳла рѳпата мосл. Щи рѳпата уша верты пѳта, щи рѳпатая вѳнлѳтѳлѳт пѳта дыв хуты колледжѳн, муй па вѳн непекаѳн тѳхийн елды вѳнлѳтѳлѳт питлѳт.

Вѳнлѳтѳлѳт айлат ѳх, тѳх щос вѳлтѳлн ищи йилуп рѳпата кѳншлѳт, дывеѳла сыры рѳпатаел мулѳты пѳта ѳн мѳстѳл, щи пѳта па тѳхийн лѳнѳхалѳт рѳпитты.

Вѳна ювум ѳха ищи щи верѳт мослѳт, дыв хѳв мѳр и тѳхийн рѳпитсѳт, ин па вѳлупсѳв па щира керлѳс, катра рѳпата тѳхет ѳн мослѳт, щи пѳта дывеѳла йилпа мулѳтыя вѳнлѳтѳлѳт мосл.

Ай нявремѳн имет ищиты щи. Мулѳты тѳхийн рѳпитсѳт, айдал пѳла юдн омсум мѳрѳлн щи рѳпата тѳхет тѳхѳрсайт, муй па па щира керѳтсайт. Имета йилуп рѳпата мосл, йилуп щира вѳнлѳтѳлѳт мосл.

Мосты рѳпатая вѳнлѳтѳтѳт вер – щит госуѳарства вана тѳйты верѳт. Рѳпата кѳншты ѳха ай павѳтла муй тѳхийн мет

Рѳпата кѳншты тѳхийн. Интернет эвѳлт вѳюм хур

рѳпитты ѳх мослѳт, мѳта тѳхийн дыв пѳклѳт рѳпитты, муй тѳхия щомелѳкemel вѳл. Щи юпийн па щи, ѳх мосты йилуп рѳпатая, елды йма рѳпитты пѳта вѳнлѳтѳлѳт.

Рѳпата кѳншты хотн рѳпитты ѳх йма нѳтлѳт:

- ▶ дыв рѳпата верѳт олѳнѳн путѳртлѳт;
- ▶ непекухты уша верлѳт, мѳта рѳпата тѳм ханнехэя мѳстѳл;
- ▶ щѳлѳта па щи ханнехэ пѳла путѳртлѳт;
- ▶ юхтум ханнехэ уша верлѳлѳ, мѳта тѳхетн елды рѳпиты питлѳ.

Рѳпата кѳншты хотн рѳпитты ѳх йма вѳлѳл, муй тѳхийн рѳпата мосл, муй вѳрн щи рѳпата ѳша павѳтты. Щи киньша па тѳмѳщ тѳхийн йма вантлѳт, кашѳн ханнехэ муй тѳхийн лѳнѳхалѳ рѳпитты, муйсѳр рѳпата пѳкѳлѳ верты, муй тѳхийн лѳв вѳнлѳтѳлѳс.

Щиты ки ханнехэ пѳла

путѳртла, лѳв йм нумѳсн лѳвѳла мосты па мѳстѳты рѳпата кѳншѳл. Щѳлѳта па щи рѳпатая вѳнлѳтѳлѳ. Рѳпата кѳншты хота тѳп непекаѳт тѳты мосл, щирн щѳта лѳв ханшман тѳйты питла.

Тѳмѳщ госуѳарственной верѳтн ханнехэ вух ѳн сухуптѳл, кашѳн 14 олѳ ювум ханнехэ пѳкѳлѳ щи тѳхия мѳнты па заявления непекухншты, муй па щи непекухншты щѳнѳкѳт мухты китты.

Хѳн ханнехэ кашлѳ ки вѳл щив юхѳтты, лѳвѳла «Ханты-Мансийский центр занятости населения» тѳхия мѳнты мосл: Ханты-Мансийск вош, Карла Маркса вош хулы, 12-мит хот, 1 ѳтаж, 1 хот йит па тѳмѳщ непекаѳт щив мѳты:

- ▶ непекухншты, муй тѳхийн нѳн немен, сѳма питум верен хѳшман вѳлѳт (паспорт);
- ▶ непекухншты, муй тѳхийн нѳн вѳнлѳтѳлѳсѳн;
- ▶ юкан непекухншты, муй пѳклѳлѳн па муй лѳнѳхалѳн верты (мулѳты мѳш ки тѳйлѳн).

Карты щѳнѳкѳт хѳват заявление непекухншты лѳнѳхалѳн ки, www.job.admhmao.ru юкан кабинет мухты луѳты мосл:

- ▶ «Единый портал государственных и муниципальных услуг» сайт тѳхия немен ханшты мосл;
- ▶ щи юпийн пѳриты, муй тѳхийн ханшман «гражданам»;
- ▶ щѳлѳта па «услуги в электронном виде»;
- ▶ щи юпийн «профессиональная ориентация», щѳта непекаѳт вѳлѳт;
- ▶ пѳриты КУ «Ханты-Мансийский центр занятости населения» па тестирование непекухншты мухты;
- ▶ щи юпийн па нѳрѳтты «подать заявление»;
- ▶ щѳлѳта вантты, йма муй ѳнтѳ непекухншты тывѳс.

Мослѳ-ки, рѳпата кѳншты хотн ханнехэя нѳтлѳтѳт шѳкѳн верѳт юпийн лыпи нумѳс лѳрамтты. Госуѳарственной услугайн рѳпитты ѳх, муй мосл, иса утѳт олѳнѳн путѳртлѳт, иса утѳтн нѳтлѳт, муй вѳрн рѳпата кѳншты, муй вѳрн рѳпата мѳты ѳх пѳла путѳртты.

Рѳпата ки кѳншлѳты, нынана госуѳарственной услуга хуца рѳпитты ѳх пѳла путѳртты мосл «Ханты-Мансийский центр занятости населения» телефон мухты: 8 (3467) 32-21-88 (доб.115) муй па электронной почта мухты непекаѳт китты: hm4_czn@admhmao.ru

Нын пѳтана рѳпитлѳв! Нын пѳлана рѳпитлѳв!

КУ «Ханты-Мансийский центр занятости населения» тѳхия айкел
Ханты ясаѳа тулмащѳтс:
Пѳтр Молѳанов

Ёмвошн учёной ёх Юван Шесталов немпи лўңтупсыя ӑктӑцийлсӑт

Л.А. Алфёрова па С.С. Динисламова мирхотн. Ас-угорской институт сайт эвӑлт вўюм хур

Мет олӑн ясӑн «Югра лыднуптӑты» немуп оса тӑхи кӑща не Людмила Алфёрова вўс. Лўв лупӑс, тӑм учёной ёх мирхот, щит хуты вухаль па хӑнты ёх вӑдупсы ийха талты вер.

» Югра мўвев ӑр, Увӑс мўв тӑрмев ӑр мўң хӑншты ёхлўва нумӑс мӑдӑт, ясӑн мӑдӑт. Мўң хӑншты ёхлўв мир луваттыйн яма вӑлйӑт. Нумсӑн найлўв, нумсӑн вӑртлўв, мӑта ёх лыпи нумӑсн-сӑмн хӑншлӑт, щит Мария Волдина, Еремей Айпин, Андрей Тарханов, Юрий Вӑлла. Ма щиремн, Юван Николаевич Шесталов хурасуп ёх, мосты мўвиел-ийӑнкие ара-моньща верты ёх, тӑп тӑм Югра мўвн сема питлӑт. Юван – щит мет олӑн хӑншты вухаль хӑннехӑ, лўв мириел, ясӑн, мириел нумӑс иса мўв луваттыя тӑслӑ. Лўв вухаль мўвиел путӑр, вухаль ёхиел нумӑс пӑдн хӑлсӑлӑ, ясӑнӑн елды тӑслӑ. Лўв югорской мў-

вевн мет олӑн хӑншты хӑ, лўв вухаль ясӑнӑн мирн лўнӑтла, лўв па мўв ясӑнӑн мирн лўнӑтла, – путӑртӑс Людмила Алфёрова.

Щӑлта лўв лупӑс, мет олӑн «Шесталовские чтения» мӑнумн арал пелӑк па хон пелӑк ёх юхӑтман вӑсӑт. Тӑм ол лыв па арашӑк йисӑт, ин тӑта Венгрия, Эстония, Франция па Словакия мўвн вӑлты хуятӑт хӑлӑнтлӑт па путӑртлӑт.

Щӑлта па хӑнты мирев кўтн араң-моньщӑн хӑншты вӑн най Мария Кузьминична Волдина ясӑн вўс. Лўв ищи Юван Шесталов олӑнӑн путӑртӑс, лўв щирӑлн, тӑм хӑннехӑ ясӑн мўв луваттыйн сӑщл, Тӑрум вӑнта сӑщл.

«Шесталовские чтения» мирхота учёной мир, хӑншты хуятӑт, аспирантӑт, тулмаштӑты хӑннехуятӑт, культура хуца па вӑндтӑты тӑхет хуца рӑпитты ёх ӑкумсӑт. Тӑм мирхот

Учёной мир лыпӑт тылӑщн 21-мит хӑтлӑн «II Шесталовские чтения» научно-практической мирхотн рӑпитсӑт. Карты щўңкӑт мухты мўвев арал пелӑк па па хон пелӑк ёх тӑта путӑртты па хӑлӑнтты пиц тӑйсӑт. Путӑр пленарной мирхот эвӑлт олӑнтса, мӑта тӑхия хулыева ийха ӑктӑщсӑт, итӑх ёх карты щўңкӑт мухты, итӑх хуятӑт хот йитӑтн омӑсман.

и щирӑлн карты щўңкӑт мухты мӑнл, кимӑт щирӑлн ёх хӑлум хот йитӑтн яха ӑктӑщсӑт. Щит учёной мир хотн Ас-угорской институтн, пурмӑс шавиты па ванлтӑты «Торум Маа» хотн па округев «Дом народного творчества» хотн. Ёх ар тӑхийн омӑс-сӑт, щит хуты лавӑрт мӑш эвӑлт лавлӑсман вӑлты пӑта.

Лыв путӑртсӑт, муй вўрн йис путрӑт-моньщӑт тӑм хӑтл, хӑншум непекӑтн хӑншлайт, йис верӑт па непек хӑншты верӑт олӑнӑн, вухаль, хӑнтӑт па юрн йис пурмӑсӑт, йис лӑнхӑт-калтӑт верӑт олӑнӑн па ясӑн тӑсӑт.

Щи тумпи ясӑн мӑнӑс, муй вўрн тўңщирӑнӑ тулмаштӑты, муй вўрн ясӑн наука щира тӑты мосл.

Мирхот хӑлум хӑтл щира лӑщӑтман вӑс. Конференция мӑнтийн «Вухаль па хӑнты непекӑн хӑншты верӑт: муй вўрн тӑм хӑтлӑн мӑнлӑт, муй вўрн елды лӑщӑтты» путӑр вӑс. «Сӑнта пӑсан» немуп тӑхи па верӑнтса. Тӑта «II Шесталовские чтения» щира лӑщӑтум непек па Светлана Динисламова

хӑншум непек «Ма лыпи шитам амтупсем» олӑнӑн путӑртса. Щи киньща па «Торум Маа» хотн Владимир Квашнин хӑншты хӑ пила вӑйтӑнтупсы лӑщӑтса.

Ёмвоша юхтум ёх Юван Шесталов хӑншум утӑт па пурмӑсӑт ванлтӑты хот йита яңхсӑт, «Торум Маа» пурмӑс шавиты па ванлтӑты кӑрӑщ репа, па тӑм хӑннехӑ шавиюм мўва «Мир вӑнтты хӑ» немуп тӑхийн па вӑсӑт.

Тӑм мирхот манси мир община «Тагт махум» (хӑнты щирн «Лӑв юхан мир»), «Югра лыднуптӑты» немуп увӑс мирев тӑхи лӑщӑтсӑт. Лыв Ёмвош округев кӑщӑйт, йис пурмӑс шавиты па ванлтӑты «Торум Маа» хот пила учёной ёх рӑпитты «Ас-угорской институт па округев «Дом творчества» пила пилтӑщман вӑсӑт.

Мирхот верты вух Югра губернатор грант мухты ёша павӑтсӑт.

Людмила Теткина
Хӑнты ясӑнӑ тулмаштӑт:
Пётр Молданов

Тата мосванан Сүмәтвошн вәлты па кўтуп ашколайн вәншәк нявремәт физической культура верәта вәндтәты айлат хәнты хә Илья Сергеевич Новьюхов олаңан айкел китсы. Сырыя, вантэ, иса вәндат хәннехуятәт, мәта хәйт-неңәт ашколаитн муй па арсыр тәхетн нявремәт вәндтуман рәпитсәт мўң Югра округев «Хәнты ясаң» газетаевн ямкем арат айкел хәншийдсүв. Ши хәннехәйт кўтн айлат няврем вәндтәты ёх иса әнтәм вәс. Тәмхәтл па ма немасыя щимәщ хәннехә олаңан хәншлум, мәта хә тәп тәм ванән Югорской университет Ёмвошн етшуптәс, юхи мәнәс па лўв сырыя вәндтйылум ашколаялн елды рәпитты питәс.

Ашколайн нявремәт вәндтәл

Мосл лупты, хути Илья Новьюхов хәнты хоттед хуятәт хуца вәйт дор тыләщ хәдмит хәтәлн 1989-мит олн Сүмәтвошн сема питәс. Айтедн ши вошн енмәс па ай нявремәт хәтл мәрн давалды хота тәтлийдса. Вәнашәк ювмалн, лўв кўтуп ашколайда яңхты вўянтәс. Ши вәндтәты тәхел Илья 2006-мит олн етшуптәслә.

Елды нумәс верәс, хути вәлупсәл хўватн ищи ашкола хуца нявремәт вәндтәты питл. Айлат хәев щимәщ нумсәтн хулна вән классәтн вәндтйылмал пурайн юхәтсы, хән шеңк сәмәңа мини-футболн юнтты вўянтәс.

Әхәт кимит разряд немн юкантсы. Ши вулаң вер пәта әхәт Сүмәтвош ашкола етшуптумал юпийн Югорской государственной университетн «специалист по физической культуре па спорту» немуп тәхийн вәндтйылдәс. Шәлта 2011-мит олн университет хуца вәндтйылды верл етшуптәслә па ищи ол сўс пурайн лўв армияя мўвл давалды китсы. Ол мәр служитәс па ши юпийн юхлы пела юхтәс. Вәйт дор тыләщ 2015-мит олн йилпа кўтуп ашколая Сүмәтвошн мәнәс, хута вән классәта яңхты ай пухәт па эвет физкультура сыр-сыр верәта вәндтәты катләсәс. Шив питты вер елпийн ашкола хот

И.С. Новьюхов хоттед ёхлал пила

кәщайтн яма вантсы па арталәсы, муйсәр верәта университетн вәндтәсы.

» Ма щиремн, ин нявремәт яма физической культура щирәта вәндтәты пәта, кашәң хәннехәя яма па тәса лўв верты рәпатайл па вәйтты мосл. Ши тумпийн, нәң хуцена вәндтйылды кашәң пух муй эви сәмәңа муй вещьката тәйтты мосл, – щиты ин тәмхәтл ләщәтты верләл олаңан И. Новьюхов нәмәсл.

Нявремәт пила лўв иса тўңщирәңа рәпитл. Лўв щирәлн, вәндтйылды ёх яма ки сыр-сыр әрәщты верәта катләсыйлды пиньщәләт па ши утләл елды пела хулиева тәса ләщәтты вўянтләт, щит

араттедн немудты кәши муй па арсыр мәшәң верәта ән юхәтләт. Ши пәта Илья Сергеевич хәшум ол вўш арсыр йилуп щирәтн мәнты физкультура урокәт ямсыева иса нух хәншләлә па тәса кашәң пурайн верләлә. Щимәщ вулаң верәт унтасн вәндтйылды айлат ёхлал ин араттедн тәмхәтл тумтакәт па әрәңа муй па щомәңа айлта йиләт.

Рәпитты пурайн Илья Сергеевич, вәндтәты верләл тумпийн, па кашәң хәтләт мәр айлат пухәт па эвет пила иса пугәртәл, хути елды вәлупсы хўватн ямсыева вәлты рәхл па муй верты мосл, хән вевтам па давәртәң йитәта нявремәт питләт.

Ши пәта лўв вәндтйылды ай хәннехуятәтн па сәмәңа тәйлә. Физкультура вер – щит әмәщ па мосты рәпата. Тәп нявремәт пила рәпитты пәта кашәң хәя муй неңа тәмхәтл ямкем арат сыр-сыр вер вәйтты мосл. Ши пурайн пухәт па эвет нәңена велщи эвалды питләт па ар щирн иса нәтләт.

Ин лўв класс кәща хәя павәтсы па ши верл пәта па щиты лупәс:

» Ма хуцәма арсыр нявремәт вәндтйылды питсәт, итәх пухәт муй эвет пила давәрт вәс и ясаңа муй и верәта юхәтты, ма ищипа дыв пиләда яма, вещьката кашәң айшәк муй вән верәт версум. Щитәт унтасн тәм пўш ма хуцәма вәндтйылум айлат хәннехуятәт хулиева ямсыева яртъяңмит классәл Сүмәтвош кўтуп ашколаелн етшуптәсәт па ин хулиева экзаменәт мәты питсәт. Ма щиремн, дыв пиләда яма па шеңк вещьката рәпитсум.

Юхи хәшум кўтн Илья Сергеевич лупәс, хути кашәң няврем айтедн ки гимнастика верәл, сыр-сыр ешәң рәпатайт ләщәтл, хәтл мәр хўв тәхи кўрнәлалн яңхәл, щимәщ пух муй эви әрәңа-щомәңа йил, яма енмәл.

Любовь Вынгилева
Хәнты ясаңа тудмащтас:
Владимир Енов

Хурамăң мўв олаңан арăт ханшлум

Имет кўтн Раиса пўва пелăк эвăлт кимит доль

Лўв пидала путăрт-мемн ма уша вер-сум, хуты лўв ван хăтлуп тылăщ 7-мит хăтлăн 1962-мит олн Дорвош район Ващ юхан ов (Восяхово) кăртăн сема питăс. Раиса щиты аңкел-ашел олаңан путăртăс:

» Ащем Сергей Васильевич Костин Ас потты тылăщ 23-мит хăтлăн 1923-мит олн сема питăс. Лўв Костин рăтел Ас похлăң ех муй па Яраска рăта альщăсы, вантэ, ханты Костинăт Яраска кăртăн вăсăт. Вăщ тылăщ 1942-мит олн ву-лаң дала даласты мăнăс. Па хон пелăк Германия мўв Берлин хон вош вўйляс, щирн «За победу над Германией» мевл постăйс. Дала эвăлт керлăс, имене йис. Аңкем немл Елизавета Прокопьевна, эви опрац немл Тырлина, лўвтăса ентăсты имия вăс, хурамăң ващ тўр сыйн арийс. Ма нэмлѐм, хуты кашăң Победа хăтл постум пурайн ащем немасыя мевл пос еша холумтăс, «20 лет Победы» па па ищимăщ мевл посăтн катлуптăсы. Лўв вера мă-

шитăс па ай кер тылăщ 2-мит хăтлăн 1976-мит олн антăма йис. Интăм мўң кашăң Победа хăтл постăты пурайн лўв хурл пида «Бессмертный полк» хуца шăшлўв.

8-мит класс ванты Рая Восяхово кăртăн вэнлтылăс, 10-мит класс Муши вошн етшуптăс. Щи юпийн Раиса Пулңавăт вошн тынесты вера кооперативной училищайн вэнлтылăс. 1983-мит олн непекăң айлат эви Ямкърта рăпитты китсы. Щиты Раиса Сергеевна 40-кем ол лапкайн тынесты неңа рăпитл. Тăм кăртăн лўв икеңа йис, Алексей Шишкин икел пида кăт пух па и эви енмăлсăңан. Шаль, хуты вэн пухл антăма йис, ин Раиса Сергеевна хилэл енмăлты нѐтл. Сўсн пухийел хэлмит класса мăнл.

Елды ма иньщăссум, муй щирн Ямкъртăн ариты тăхи тывăс. Раиса Сергеевна щиты юхды ястăс:

» Мет сыры мўң тăп халум ими арисўв. 2004-мит олн па имет вохсўв,

Щиты лупăс «Опальтўт» («Увăс тўт») немпи ариты тăхийн ариты па арăт ханшты ими Раиса Сергеевна Шишкина. Лўв Ямкъртăн вэл. Ма лўв пидала «Ван рѐтăт» немпи ариты, якты, етнхот алыты емаңхăтл пурайн вѐтаңа йисум. Щит Дорвош район Ханты-Муши къртăн вэлдлă.

дыв имухты мўң хущева юхăтсăт. Ийха нэмăссўв, муйсăр нем мўң ариты тăхева мăты. Ма ястăсум, мосăң, «Опальтўт» («Увăс тўт») немн пунлэв. Худы-ева лупсăт, хуты шеңк ям нем. Ма лўңатты арăт ханшты, щăлта йис ар сувăт пунты питсум, щиты арлам тывсăт. Мет сыры Ямкърт олаңан ар ханшсум. 2004-мит олн мўң къртэв 210 ола йис, вэн емаңхăтл вăс, щăта мўң арисўв, яксўв, етнхот ванлтăсўв. Ямкъртэв 1794-мит олн тывăс. Къртэв хурамăң Щаня кев юхан хонăңан омăсл. Щи вэн емаңхăтл постăты пăта ма Ямкърт, мойң ех, Щаня ех олаңан арăт ханшсум. Эхăт мўң ханты мир поэт Микул Шулгин стихăтараверты питсўв. Щи тумпи Тамара Александровна Пырысева ханшум арăт арилўв.

Елды Раиса Сергеевна лупăс, муй щирн лўңатты арăт ханшлă:

» Ма ащем – моньщăң хяя вăс, щи тумпи вэн хуятăт луплăт, мăтты ки лўв моньщăт антă моньщăс, лўв моньщăт арийс. Мосăң, лўв эвăлта ла ма ищи лўңатты арăт ханшты хошлум. Ипўш тăл пурайн ма рăпатаем эвăлт юхи шăшсум, тәрмев вотаса керлăс, имухты ма ухема ясăңат юхăтсăт: «Увăс вот лўв кўш потла, эшэв лўв щи пуртала...». Юхи

юхăтсум па имухты ясăңат нух ханшсалам. Икем, нявремламиньщăслăт, нăң хуты йисăн. Ма лывела юхды ястăлдум, хуты ма нумсема ясăңат юхăтсăт. Елды щит эвăлт ар тывăс. Ващ юхан ов (Восяхово) рѐт къртема яңхмемн ма ищи «Сема питсум картыем» ар ханшсум.

Арсыр тăхетн ма ухема нумсăт юхтыйллăт, икем пида хўл велпăслăты ки мăнлум, вѐнтăн воньщумутăт, тулхăт муй па нохăр ака́ттем пурайн.

«Ван рѐтăт» ариты, якты пурайн мўң вантлўв па вэнлтыйллўв, итэх хэлăнтум арăт непека нух ханшлўв па елды ищи къртăн мир пăта арилўв. Ма щиремн, тыв юхтум ариты ех эвăлт арăт ака́тты па елды немасыя арăң непек есăлды мосл.

Раиса Сергеевна – апрăң имие, къртăң кăщайта Ямкъртăн ям вэлупсы лэщăтты нѐтл. Ипўш Дорвош район дума кимит созыв пурайн депутата вăс. Щи пурайн лўв къртăң мир нўшайт тўңматты нѐтăс, Ямкърт пăта ар ям вер верăс. 40-кем ол тынесты неңа яма рăпитмал пăта лув ар ишăкты непек тайл.

Путăр ханшăс:
Людмила Шульгина

Т.А. Сайнахова

Татьяна вэн семьяйн енмэс, хэт апши тайс. Дыв яма вэсэт, мисэт, довэт, вүдэт тайсэт. Вүдыдал Щаня мўвн ащел дэхсэтн вантман тайсыйт. Щащем яснэл щирн, няд пэсты мис тайсэт. Нэмэл-мэслэ, хуты кашаң апши и мис пэсэс. Аңкел хот рэпата верэс. Щиты Татьяна енмэс. Иса пурайн хул, нюхи, мис есум йиңк вэс. Лўң пурайн турн сэвэрсэт.

Щи пурайн кашаң лўң лыв кэртела Вэн Аса хул велпэслэты пата вухаль мир юхтыйдсэт па лыв хуцела вэсэт-холсэт. Кўтелн яма вэсэт, путэртсэт, айкемн лэхэслал ясаң уша верты питсэт па еша путэртсэт. Щиты айлат Татьяна Григорий айлат хэ пила вэтаня йис, сэмла хойс. Еша вэс лын яха вэлты нумэс версэңән. Ипўш хул велпэслэты ёх ар хул пила Хосум кэрт мухты юхлы мэнсэт. Щи пурайн кэтнән хунтасңән. Ай хопа дедсэңән па мэнсэңән.

Аңкел-ащел щи олаңән уша версэңән, ащел вэн пухл пила лын юпелн сора мэнсэңән. Айлат кэтнән и тэхийн шай яньшман рўтьчэсңән. Татьяна ащелн юхи тэсы. Айлат хэя лупэс, дэлн лўв мой ёх пила ат юхэтл, тэп щи пурайн эвел икия мэлдэ. Мой ёх тэл пурайн

Татьяна Алексеевна Сайнахова (Неттина) – щит ма щащем вэн упи, Щекурья кэртэң нэ. Лўв Сўмэтвош район Хосум кэрт эвэлт вэс. Аңкел нем аң вэлўв, вантэ, катра пурайн нем хэн путэртсы, тэп путэртсы, муйсэр тэхи эвэлт. Аңкел Сўмэтвош район Шаганы кэрт эвэлт вэс, ащел Алексей Николаевич Неттин вэс.

Щекурья кэрта вэлты каслэс

Щекурья кэрт. А. Вьюткин верум хур

вўды эхэлн юхэтсэт. Нуви вўды нух хурсы. Ар мойлупсы тэсы. Щи пурайн вўдең ёх ташаңа вэсэт. Сэхэт, молупсэт, нюки вейт па па мосты, хурамэң дэмэтсухэт тэсэт. Ащел ищи вэн эвел пата арсыр мойлупсэт мойдэс. Лўв ищи ташаң икия вэс. Мойлупсэт пила вэн лараш мойдэс. Мой яма лэщэтман вэс. Щэлта Татьяна эвел ащелн немасыя верум хурамэң дов эхэлн омсэлсы па иилуп вэлупсы пела китсы.

Ол юпийн ащел эвел хуца мойна яңхэс па вантэс, муй щирн лўв вэл. Иилуп рэтлал пата ар мойлупсы тэс. Татьяна иилуп тэхийн уй вэлупсэл пата ащел нуви вўды хурэс па пойкчэс. Щиты опращлал версэт, щирн лыв ищи щиты вэсэт. Щи юпийн Татьяна тата вэлты хэщэс.

Татьяна икел пила 11 январем тайсэңән, тэп лыв ванкўтлы вўды таш пила касэлсэт, щирн январемэт ишкийн потсайт, хэт

пушхие антэма йис. Няд хуят Николай, Елена, Марфа па Степан дылаңа хэщсэт.

Вудаң Отечественной даль пурайн Николай дэлясты вўсы, юхи аң кердэс, веккеши даль хэрн хэщэс. Татьяна икел ташаң вўдең хэ иты 1937-мит олн нэртэмлы шаврэмсы. Лўв немл немасыя киникайн хэншман вэл: «407. Григорий Павлович Сайнахов, 1892-мит олн Сўмэтвош район Щекурья кэртэн сема питэс. Вўдең хэ. Ван хэтлуп тылащ 5-мит хэтлэн 1937-мит олн кэсна хота омэссы. Ас хэтлы тылащ 3-мит хэтлэн 1938-мит олн Омской УНКВД (хэлум хуят) непек хэншсэт. Ас хэтлы тылащ 21-мит хэтлэн 1938-мит олн нэртэмлы шаврэмсы. Ай кер тылащ 7-мит хэтлэн 1959-мит олн ям немл юхлы керэтысы.

Лыв вўдыдал хулыева колхоза вўсыйт. Татьяна Алексеевна атэлт январемэт

ремэт енмэлты дэвэрт вэс. Колхозн лўв арсыр рэпата верэс: хул велпэслэс, колхоз хэрн арсыр овожат енмэлтэс, колхоз мисэт, довэт вантман тайс. Щи тумпи юлн ар рэпата вэс. Январемдал муй щирн веритсэт, щиты нэтсэт.

1961-мит олн Татьяна Алексеевна Степан вэн пухл пила рэт Тэк кэртэла юхтылэс. Лўвела шеңк эмэщ вэс Мария ащел па па рэтлал пила вэитантыйлты. Щи путэртсэт па путэртсэт. Щи пурайн Татьяна Алексеевна рэт ханты щирн вевтама путэртэс. Лўв ма щащем пила вухаль щирн путэртэс. Мўң, ай январемэт, хэлэнтсўв па айлтыева щи ясаң вэнлэтсўв.

Ёхэт Тэк па Асов кэртнән эвэлт Щекурья Мария па Дарья ащелнэң яңхийлсэңән. Дарья Алексеевна пила лўв эвэңэл Федосья па Анастасия ищи яңхсэңән.

Татьяна Алексеевна Сайнахова (Неттина) 1972-мит олн антэма йис. Интэм лўв январемдал па хилыдал арсыр тэхетн вэллэт: Саранпаульн, Лэв кэртэн, Сўмэтвош, Тэксн. Щи рэт вэна иши. Айлат ёха нэмты мосл, муй щирн лыв рэтэд тывэс.

Зоя Новыхова, Тэк кэрт Ханты ясаңа тулмащтэс: Людмила Лонгортова

Нётупсы вухат ёша холумсат

Югра мўвн шуши мир оса па вой-хўл велпәсләты нял тәхи грант вух ёша павәтсәт. Тәм кәсупсы мўв илпи питы вуй вўты па мўв-авәт вантман тайты департамент ёх ләщәтсәт.

Нуви сәңхум район «Люкан» немпи оса тәхи хуятәт «Вўды тайты вер нух адумты» ширн «Вўды сухәт, лўвәт, оңтәт эвәлт верум пурмәсәт» нем хўвати миллион шойт нётупсы вух ёша павәтсәт.

Кондинской район «Глухарь» немпи община ёх «Вой велпәсләты ширәт» хўват «Вой сухәт, нюхет ләщәтты, шавиман тайты патәты» вер әхтйин хәлум миллион шойт

нётупсы вухн мәсыйт.

Сўмәтвшош район «Рах-тынья» немпи шуши мир община хәлум миллион 800 шурәс шойт нётупсы вух холумсәт. Дыв «Сав-хул мирн мыгыв!» – Ар хўл рәт мўвева мәлўв» верн «Хўл велпәсләты ширәт» хўват «Хўл ләщәтты, шавиман тайты па елды тәты» нем верн нух питсәт.

Кондинской район «Красный Яр» увәс мир

Нётупсы вух ёша павтум ёх. deprprirod.admhmao.ru сайт эвәлт вўюм хур

община хуятәт «Хўл велпәсләты ширәт» хўват «Хўл ләщәтты, шавиман тайты па елды тәты» верн иши хәлум миллион 800 шурәс шойт вухн кәтлуптәсыйт.

вохты непек Нуви сәңхум, Сўмәтвшош, Кондинской, Сәрханл, Ханты-Мансийской районәт эвәлт китыйдсы.

Тәм ол нётупсы вух ёша павәтты пәта иса 12

Ханты ясаңа тулмащәтсә:
Надежда Вах

Муйсәр йилуп нётты вухат сухуптәлайт

Вәщ тыләщн олаң хәтлән йилуп поступсы етәс, муйсәр йилуп нётты вухат сухуптәты питлайт. Тәм вухат сухуптәлайт няврем атәлт енмәлтәты ёха па лавәрта ювум имета, щиты хәнты ширн лупла нявремәңа йиты вўтыщәты имета.

Щи мултаса па вәйт дор тыләщн аш-кола няврем тайты хотәң ёха вухән нётты питлайт. Вухн Россия пенсия фонд мухты сухуптәты питлайт.

Ёмвош округн Россия пенсия фонд хуща рәпитты кәща ләңкәр не Татьяна Зайцева путәртәс, муй вўрн па мәта ёх тәмәщ вух ёша павәтты пәкләт. Мет олаң, щит няврем атәлт енмәлтәты ёх, нявремәдәл 8-16 ола ки йисәт.

Мет сыры вух ёша павәтты пәкләт щи хотәң ёх, мәта аңки муй па ащи шимл рәпата вух тайләт. Кашәң мўвн лўңәтман вәл, муй арат «вәлты вух» кашәң хәннехәя мосл. Щи киньща ки шимл вух тайләт, ширн тәп вухн нётлайт. Кашәң тыләщ

50% щи «вәлты вух» эвәлт сухуптәты питла. Мўң мўвевн щит – 8 153 шойт вух.

Кимәт ёх щит лавәрта ювум имет, сыры ки щи лавәрт верн тохтур хуща йәңхсәт (12 ләпәтмитн). Тәта иши хәшман, муй вўрн щи вух ёша павәтты, муйсәр непекәт щи пәта мосләт. Вухн нётлайт «вәлты вух» эвәлт шимл вух ёша павәтты имет. Дыв няврем сема питты вәнта иши 50% «вәлты вухн» сухуптәты питлайт.

Хән хотәң ёх эвәлт вух тайты верәт уша верты питләйт, ширн мосл путәртты, муй пәта тәм ёх вух ән тайләт. Ими әнт ки рәпитәс, щит мосл путәртты, муй пәта ән рәпитәс. Мосәң, няврем

пила юлн омсәс, мосәң рәпата кәншты хотн рәпата ән вәйтәс.

Вух ёша павәтты пәта «Госуслуги» портал мухты заявление непек ин хәншты пищ вәл, муй па Пенсионный фонда юхәтты.

Па и нётты вер вәл, путәртәс Татьяна Зайцева, щит ашколая мәнты нявремәта ләмәтьдәты сух па сыр-сыр вәндтйидты ут ләтты пәта вух мәлы. Щит тәп вәйт дор тыләщ эвәлт сухуптәты оңитла. Хуйтата сухуптәты питла па муй арат, щит ёхәтшәк уша йил. Ләңкәр не елды па путәртәс:

» Мўң тәнял ол нявремәң ёха вух ёша павәтты йма нётсўв, хән атум мәш

верәт вәсәт. Щи пәта мўң тәмәщ рәпата вер йма вәлэв. Вәйт дор тыләщн мўң ашкола нявремәң ёха 10 шурәс шойт вух сухуптәты питлўв. Щит ашкола пурмәс ләтты пәта.

Щәлта Татьяна Зайцева лупәс, вух тәп «Мир» немпи карта китды, щиты федеральной поступсыйн хәншман вәл. Щәлта па лўв ясаңлн и вер педа йма вәнтты мосл, итәх ёх непекәт юврая хәншләт, вухат юхды керәтләйт.

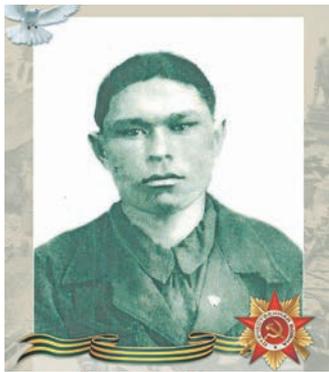
Щи пәта вера йма вәнтты мосл, муй нын хәншләты, тәп ширн вухат нын хущана юхәтләт.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

И солдат олан ханшлум

Вудаң Отечественной дадь 1941-мит одн лыпәт тылащ 22-мит хәтлән олантсы. Ши лавәрт пура мүн мөвев иса мирәт пәта мет суртаң пурая вәс. Мүн увәс мөвевн кашаң хоттел әх хойсы. Увәс мөвев эвәлт ар шурәс хуят вудаң даля тәсы. Дыв күтәдн ма щатыщәсем Иван Ефимович Покачев вәс.

И.Е. Покачев

Т.А. Сайнакова

Щатыщәсем 1922-мит одн Коләң явән юханән Русскинской сельсоветн сема питәс. Лүв колхозн войхүл велпәсләты хәя вәс. 1942-мит одн Ас нопәтты тылащн даля тәсы. Юдн әңкел-әшел, хотәң әхдал хәйсәдә.

Тәса далясмад пәта

красноармеец Иван Ефимович Покачев СССР Верховной Совет Президиум поступсы ширн, 1945-мит одн Ас нопәтты тылащ 9-митн «За Победу над Германией в Великой Отечественной войне» медальн катлуптәсы. Щәлдта 1945-мит одн лыпәт хойты тылащ 30-

мит хәтлән «За Победу над Японией» мевл посн мойләсы.

Лүв ар пүш мәшмәлтыйлсы, тәп юхи юхтәс. Дадь юпийн щатыщәсем И.В. Сталин немпи колхозн рәпитәс, ищиты вой-хүл велпәсләс. 1950-мит одн тәнлуп тылащ 8-митн дадь пурайн мәшмәлтум кәши-мәшдал эвәлт әнтәма йис. Кәләң явән юхан кимәлдн рәт шушелн шависы.

Ар хуят дадь хәрәт эвәлт юхи ән юхәтсәт. Веккешы Вудаң Отечественной дадьн пәрум әхлүв нәмты питләлүв.

Татьяна Сайнакова

Хәнты ясаңа тулмащтәс:
Надежда Вах

Дадьн нух питум хәтл

Дадьн нух питум хәтлэв мулды хуваттыйна вәс, Ратәв хуца хәщ па раңнум лавум пүла вәс, Тутн әсум мұвәт, хиш пәсәң вантсүв, - Ши хәтлэв мүн пакты кемн ванамтсәв.

Припев:

Дадьн нух питум хәтлэв Сэля епәлна пушса... Тәм вән әмәң хәтлэв, Ухәл нувия вотса. Тәм амтупсы, Иса сем йиңкән увса. Дадьн нух питум хәтлэв! Дадьн нух питум хәтлэв! Дадьн нух питум хәтлэв!

Ата-хәтла тутаң кәрәт хонәңна Сем рунмәлды кәм антәм мира. Ата-хәтла лавәрт далэв ши тәсәв, Пәктәв кемн ши хәтлэв ши ванамтсәв.

Припев:

Вүща, әңка, юхи хүл ән юхәтсүв. Няра күрты ки кәлт йиңк хуват хәхәлдлум! Ин Европа мұвл пелкәл күрн ши шәшсүв, Пәктәв кемн ши хәтлэв мүн ванамтсәв.

Припев:

Хәнты ясаңа тулмащтәсәң:
Евдокия Каксина,
Валентина Соловар

Ас ләки Победа йовәт!

Г.П. Лаптева

Күнтә ма тьәттьәтәм, Әнәл Дьәдья мән, Ма сәма әнтә питәм! Топ ма тьи вәрәт вүйәм, Нумәлдта – Нум Торәми ләйләм! Тьәттьәтәм вәнча дәйләм,

Лүв вәнчәл Әнтә пәл! Тьәттьәтәм сәм кәләнтәм, Сәр Сәм той!

Вонәл нөрәки пәнәтәх, Тьәттьәтәм ләйәлдта йәх, Рәхәм мәхнам, рахәм йохнам, Вөват рәхәм мәхнә мәйи!

Дьәль йох сохит чучмин, Түвтәң кирәпа мән. Ас йәвәны

Победа кәнча! Әс мән, йақән кытәм йох, Қәтәл – атмәр репитув!

Панә фашистәтән йәхүты Тьәттьәтәм вәнч, Лүв - Әнтә пәл! Панә фашистәтән кәләнты

Тьәттьәтәм сәм, Лүв - Әнтә пәл! Панә фашистәтән ләйл, Тьәттьәтәм вон, Лүв - Әнтә пәл! Панә фашистәтән

йәхүты, Тьәттьәтәм - Герой!

Пәлдта йәхәт фашистәт, Панә Победа пәрхи мәйәт, Вурңи йовтәм сохит! Ма сәма питәм Югра мәхнә,

Ас йәвән мәхнә йәстәләм: «Ас ләки Победа йовәт!Пасипа, Тьәттьәтәм – Герой!»

Сәрханл хәнтәт пугрупсыйн хәншәс:
Галина Лаптева

«Вэнт пелак мўв поступсы щирн» – щимаш литературной вэйтантупсы Ёмвошн «Шесталовской лўнтупсы» ма́нум пурайн Саранпауль вош эвэлт юхтум рўщ писатель хэв Владимир Квашнин киникайт лўңатты хотн лыпәт тылш 24-мит хәтәлдн вошәң хәнехуятәт пәта шеңк әмца ванлтәс. Мосл лупты, хуты тәм хәннехә сыр-сыр стихәт па ар путрәт тәса ләщәтл. «От сердца – к сердцу» (2014), «Синегорье» (2019), «Коготь Манараги» (2019) немуп киникайт хәншәс па хәннехуятәтн лўңатты щира есләс.

Вэнт пелак мўв поступсы щирн

Поэт хэв вэйтантупсийн вәлум хәннехуятәт күтн. В. Енов верум хур

Владимир Александрович, нәң вәлупсы щирлән эвәлт па муй щирн стихәт па әмәщ путрәт хәншты питсән, мәтты айкеләт, алпа, тәлән?

► Ма вәйт дор тылш олаңмит хәтәлдн 1958-мит одн Саранпауль вошн Сүмәтвош районән сема питсум. Аңкем вәлупсы хүватн ай нявремәт вәндәтәты неңа рәпитәс. Лүв Тәпәлд вошн пединститут етшуптәс, щәлдта Полнавәт вош әшколая китсы. Щи пурайн ма ащем ики бондарь щирн щәта колхос хуца вәс па дын ийха вэйтантсәңән. Еша әхәтшәк 1958-мит одн мўң щемьяев Саранпауль воша касләс, хута тәм нуви тәрум илпия ма юхәтсум. Аңкем па ащем китумтак күтуп әшколайн рәпата мушатсәңән. Ма

ищи щи әшколайн вәндәтәйдсум па 10-мит классем щәта етшуптәсем. Мўң хоттел әхлүв күтн хәлум няврем енмәс: вән упем па мин, кәт хә апщәңән, ма кәт ол лувата, вантә, еша вәншәк лүв эвәлтәда вәсум.

Муй щирн әшкола етшуптумен пурайн елды нәң вәлупсэн тывәс?

► Күтуп әшколаём ма 1975-мит одн йма етшуптәсем па Воронеж вошәң сельскохозяйственной институтн вәндәтәйдты вўтьщийлдсум па щив питты ән веритсум. Щикиньца токарь щира и ол вәндәтәйдсум па Воронеж вош авиационной завод хуца ол мәр рәпитсум. Щи тәхи эвәлт армия мўвем лавәлды вохсыюм. Щәлдта 1977-мит ол вўш

эвәлт па 1979-мит ол вўш вәнты радиомеханик щирн тухләң хопәт ләтты тәхийн ма Вюнсдорф вошн Германия мўв хон пеләкн мўвем лавәлдсум.

Служитты верем сухнуптумем кемн Воронеж воша юхлы мәнсум. Тәп мулды щирн щикем сема питум рәт мўвема вўратты питсум.

Владимир Александрович, юхи юхәтменән, хута рәпата мушатсән?

► Саранпауль вошн ма Сосьвинской экспедиция хуца мет олаң пурайн токарь щирн рәпитсум. Щәлдта Сүмәтвош район хүләт лавәлды тәхийн инспектор хәя нивәлд ол мәр вәсум па ищи оләтн «охотоведа-биолога» Тюменской университет хуца вәндәтәйдсум. Әхәт-

шәк 1993-мит одн участковой охотовед щирн рәпитты питсум. Хән па 55-мит ола йисүм, пенсия мәнсум. Ин тәмхәтл ма «Берёзовнефтепродукт» тәхийн Саранпауль вошн рәпитлүм.

Нәң ар ол мәр арсыр стихотворенияйт, әмәщ путрупсәт хәншлән, муйсәр верәт олаңән щимәщ непекәт ләщәтлән па муй хурасуп унтас щитәт нәңена тәләт?

► Ма нәмәстемн, кашәң хәннехә мет әмәщ па сәмәңа тәйты верәт тәйл. Щимәщ йм верәт олаңән немасыя стихәт муй путрәт иса вәлды холты щирн ма ищиты щи хәншлүм сема питум рәт мўвиём, йинкәт-вәнтәт олаңән, муй щирн вәнт войт па хүләт ймсыева лавәлман тәйты мосл, хуты ар хәннехуятәт күтн тўңщирәңа па йма вәлды мосл. Вантә, тәмхәтл вўшәт эвәлт па елды вәлупсы щирн хәннехәйт пида йма ки вәлдән, нәң сыр-сыр хәннехуятәтн ищиты щи сәмәңа па вешкәта тәйты питлдыңн.

Хән арсыр литературной вэйтантупсәт ма пәтема мәнләт па хуятәтн стихәт муй путрәт хәләнтлдыңт па щи юпийн «пәмашипа» ясаң лупләт, щит мәнема йм па лывела ищи шеңк йм!

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Дмитрий Кельчин

Йиңк щӑр нӑмпийн Шӑшты ики

(кимит шӑп)

Тӑташӑк ма хӑр тӑт пӑсӑң шивалӑсум. Лӑв мӑв сух эвӑлт даңкӑсман, ай вот рӑвн лакки тӑла, кӑрӑлам керӑтман. Ешавӑл каврум хошум йиңк яньщты питлӑв хӑл велты ӑх ӑмӑңхӑтлӑн. Нӑң хӑл велты тӑс ӑх веншӑт шивалӑлӑн. Щи-кӑш велпӑслӑты тӑсӑт, тӑп мӑң хон хуятлӑвн, па хонӑт хуятӑтн ӑн вӑйт-дӑйт. Шитамн вӑлдӑт – хӑл велдӑт. Мудтас путӑр, мудтас ясӑң ӑнтӑм. Шитамел щи хурасуп шитам, ишимет Вӑн Ас мӑлӑң мӑлӑт. Вӑнт сый хӑлӑнтман, йиңк сый хӑлӑнтман вӑнтӑт омӑс-дӑт. Нӑң мудты пурӑйн вантсӑн, муй хурпи Ас нӑмпийн Тӑрум луӑлӑ?

Нӑң мудты пурӑйн вантсӑн, хуты ай хоп, люхилум хуят вӑраӑн юха верла? «Вӑлты хӑрӑл, эвтум ай хоп лувата йил», – интӑм мӑң мӑвева вӑлты юхтум хуятӑт немудты пурӑйн уша па ӑн павӑттӑл шушең мӑвӑң ӑх вӑлупсы.

Хӑнты хуят лӑв вӑлты мӑвл Тӑрум пила тӑп тӑлаң. Шушең мӑвӑң хуят нумӑс мутшӑты вӑраӑн мосл лӑв щирӑлн вӑлты, лӑв ясӑңлӑн путӑртты. Хуят лыпи сащ ясӑңӑн ястӑты щир ӑн тӑйл. Увӑс Мӑв Хуят вӑлты щирн кӑш хуят ӑт вӑл, ищипа ӑрл ӑн тӑрмӑл хӑнты щирн вӑлты.

Хӑл велты хуята щомды вӑлты ӑн рӑхл. Мосл алаң нух кидты, ар рӑпитты. Лӑпӑт метшӑты кема хумпӑт рома йиты вӑнты. Вантӑ, йиңк щӑр нӑмпийн ӑнтӑм вӑтша

шӑшӑл, мирдал, лӑв йира хот хуятдал ищи шӑшлӑт. Ма Нӑңен ӑталтӑлум щи моньщ. Ясӑем хӑл велты хуятӑт олаӑн, Нӑң тӑтӑт муцатлӑн. Тӑм путрем сема питты нявремлама хӑйты нумӑсн хӑншлум.

Арталумантӑйдем, хуты Келщи рӑт хуятӑт вӑлдӑт па рӑпитлӑт. Кашӑң тӑл, кашӑң лӑң йилуп хуятӑт юхӑң нӑвӑт иты ӑнумлӑт. Келщи рӑт Михаил Григорьевич Кельчин унтасн ара йис па елды вӑл. Вантӑ, хуты ащем кӑт пӑш пӑтӑң хӑня тӑйты лараща хӑл па нюхи хӑнятӑл. Ташӑңа па ямшӑка вӑлты хуятӑт ӑрумтты пура юхтӑс. Хинятна мудтасшӑк летутӑн па пурмӑсӑн някӑрла. Велпӑслӑты хуят нявремдал делды ӑн хӑйты вӑраӑн, дӑл ӑн шадитман сопаслӑ хӑнятл. Щи верн шӑк тӑвум хӑнтӑв ар. Вантӑ, хуты вӑн дӑл пурӑйн Кӑрӑщ ики вӑс, хуты рӑпитӑс, хуты неӑт па нявремӑт кӑтн кӑщя пуны-йлса. Хӑлӑнтаты, муй лӑв путӑртӑл: «Шикем

Михаил Григорьевич Кельчин шӑңӑт па лӑв пухӑла – Георгия па Владимира юкантум путӑр

Хӑл велты вер – лавӑрт рӑпата

мӑшн ма дӑля ӑн китсыюм, щиты ӑн люхилӑсум. Кашӑң хӑтл няврем шӑк вантты вӑраӑн». Вантӑ, лавӑрт шӑк тӑты нявремиеет пелы па яста, муй щирн лӑв лавӑрт шӑкел кеншӑка верты рӑхл? Вӑлты йиңкел вӑна хурпи вущрем. Хуты верты? Вущрем йиңк сорум нянь пила яньщман елды вӑлты пӑта па лавдӑсты. Щӑкты тӑхи ӑнтӑм.

Иса хӑн атум па шӑк?! Кӑрӑщ ики хуца ищи амӑт юхтӑс. Ван хӑтлуп тылӑщ лӑпӑтхущӑнмит хӑтлӑн 1944-мит олн Миша пухл сема питӑс. Ащелн рӑщӑт эвӑлт хӑнятса, ӑшколая ӑн мӑсы. Миша хӑл велӑс.

ЩИ верн немӑл сыйн сыйтсӑллӑ. Вет ол мӑр велты хӑл и ол мӑр велӑс. Хӑлум орден па медалят тӑйс. Рӑтдала, лӑв рӑт мирела, вӑлты мӑвӑла унтасӑң унтас верӑс.

Мутшӑты ясӑт:

люхилум хуят – ӑнтӑма ювум хуят;

юха – юх, хуят ӑнтӑма йиты юпийн щи лыпия пунты ларащ (хушап);

Хинь – мӑв илпи лӑңх, хӑннехуятӑта мӑшӑт китл, тӑрум шӑкӑтл;

Кӑрӑщ ики – Михаил Григорьевич Кельчин шӑңӑт ащел шӑңӑт нем. Нӑл яй сӑк вӑлмел; Нуви Ух ки (Пӑтр), Луц ики (Алексей), Нары ики (Кирилл);

Сыйн сыйн сыйтсӑллӑ – ям щирн ар тӑхийн немл вӑйтла.

Хӑнты ясӑңа тулмащӑтс: **Геннадий Кельчин**

Тэрүм дор – щит похатур сям

Ма Тэрүмдор вошн сема питсум па енумсум. Щата ванан, Тэрүм дор вэл. Щата 200-250-кем ханнехэ вэл. Кэртан кат ол и пүш вүлең ёх вүлы әхлатн кәсләт. Лүң пурайн Тэрүмдор воша мойң ёх юхтылләт. Тэрүм дор – щит похатур сямл.

Тэрүмдор вош Ёмвош округевн Нуви сәңхум районан вэл, ванан

Ямало-Ненецкой округ олңитлы. Щи кэртан хантэт па юрнәт вәлләт. Дорн лавәлман тайты тахи версы, рүщ ширн «Природный парк «Нумто». Мүң кэртэва лапәт и пүш тухләң хоп юхтыл, лүң пурайн мүң щи утн яңхлүв, тәл пурайн – ёңк әш хүват «Буранан». Ма рәт мүвем сәмаңа тайләм.

Инна Лозямова

Тэрүм дор

Вәнт кәртәм олаңан

Вера Пяк ханшум хур

Ма аңкем-ащем пида вәнт шушийн вәллум. Ащем немл Андрей Николаевич Аликов, аңкем – Светлана Ниписовна. Ма нивәлмит класс етшуптасум, Касум вошн вәнтыйлдум, интернатн вәллум. Вәнт шушем мосман тайләм. Итәх пурайн мүң Вүтвоша яңхийллүв. Вүлы тащ тайлүв. Тәл пурайн мүң «Буран» немпи түтәң хопн вүлэт лавәлты яңхлүв. Лүң пурайн дыв юхи акумулят, вантә, вәнтан шеңк ар пеләң-нямәлт па пирум. Юдн мүң дыведа пәсәң

верлүв. Ма аңкема нянь верты нәтлум, нянь шум верлум, щәлта кәра нянь омәслум. Лүң пурайн аңкем пида воньшумут ака́тты яңхлум, вәнт кәртәв пүңәлн мәрәх, сәвүпсы, вүрты воньшумут, хумәсвәл енумләт.

Лүң пурайн аңкем-ащем пида дора певәлты яңхлүв. Щәлта ащем пида түтәюх ләщәтлүв, ләдн тәл пурайн кәр әлдяты. Ащема «Буранәв» ләщәтты нәтлум.

Арсений Аликов

Мүң нял хот тайлүв

Данил Молданов ханшум хур

Ма Тэрүмдор вош пүңәлн енумсум, 14 ода йисум. Аңкем-ащем вүлы лавәлман вәлләңан, ширн ма хүв мәр вәнт кәртәвн вәллум. Ол мәр вүлэт лавәллүв. Щи тумпи хүл вәлпәсләлүв. Сүс пурайн вар омәслүв па хәлүм-нял тылащ мәр хүл вәллүв. Щәта ев, сорт па мевты веллы. Велум хүл мүң судылүв, тәл пурайн щит делүв, щитн вүдылүв лапәтлүв, щәлта ампа́та кавәртлүв.

Ма щиремн, мет лавәрт вәнт шушевн – щит и кәрт

эвәлт па кәрта касәлты. Мүң нял вәнт кәрт тайлүв. И хотн тәл пурайн вәллүв, сүсн – па хотн. Лүң кәрт юхан пеләкн омәсл, щәта хүл вәлпәсләлүв. Тови хот вәнт пеләкн вәл, щи пурайн вүлэт щәта вәлләт. Вүлэт унтасн вәнт шушийн кеншәк вәлты, щит нюхи, щәлта вүлы сух эвәлт арсыр дәмәтсух ёнтлүв. Ма кәт упи тайлум. Аңқаңкем па аңщащем мүң пилэва вәнт кәртәвн вәлләңан.

Данил Молданов

Муй щирн Поравӑт кӑртые җтӑс?

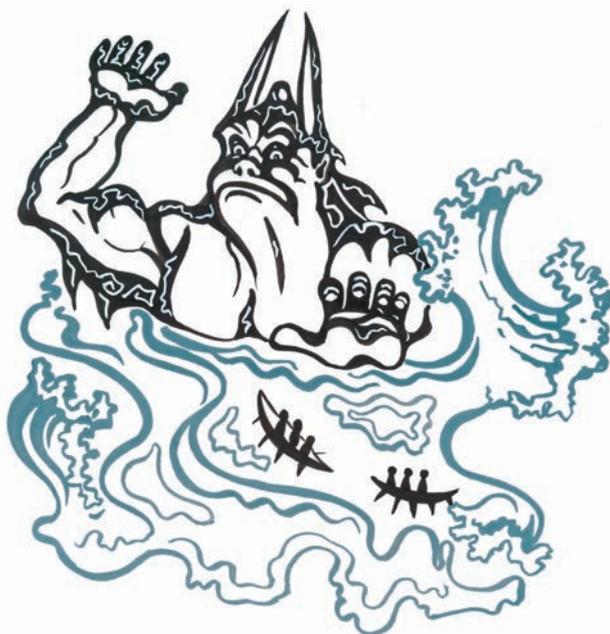
Йис пурайт вӑш ӗвӑлт па ин тӑм хӑтлӑв вӑнты мӑң хӑлӑң-лантӑң Асӗв питӑрн вӑн па хурамӑң авӑт лоңӑлн и ай хӑнты кӑртые омӑсл.

Ин лӑв талтӑлн хӑщӑс. Щӑта вӑлум хуятӑт Наңкӑюх лӑңх тӑйсӑт па иса лӑвела поикщӑсӑт. Щи пӑта лӑңхелн иса арсыр вевтам верӑт ӗвӑлт кашӑң пӑш шавиман тӑйсыйт. Кӑртӑң ӗх па велпӑслӑты яңхийлсӑт: холпӑт вантыйлсӑт, сӑсн па Асӗл хуца тухлыйлсӑт па ноптӑлтыйлсӑт. Щиты вӑлман, сыр-сыр хӑлӑт ӗша павтыйлсӑт. Араттӑлн щимӑщ хӑлӑң велпӑсн айлта вӑсӑт-холсӑт па немудты шӑкӑң вер ӑн па вантыйлсӑт.

Имудты ишн Кев нюл лотӑл хуца, хута велпӑслӑты хуятӑт ямкем ар хӑл муцатыйлсӑт, мулты семсай ут вулаң турас вер иса лывела верты пиньщӑс. Щӑлта холупдал муйдал вантыйт па нампра мӑншӑлыйт.

Щиты вӑлтӑл кӑтн и хӗ велпӑсл ӗвӑлт юхӑтл, кӑртӑң хӑннехуятлала лупӑл, хуты лӑв семӑлн вантман, и ики холупдал талты тӑхийн ай хопӑлн муялн иса и вӑлтые йиңка шӑйлӑс. Ин хуятӑт па лӑвела ӑн па ӗвӑллӑт па елды шӑшмӑлӑт. Ӓша вӑс па кимит па щӑлта хӑлмит айкел юхӑтл, муй щирн велпӑслӑты ӗхлӑл холуп вантты тӑхилӑлн холпӑлн муйлӑлн хулиева иса щи худт пелы вӑтшӑсыйт.

Тӑп щи пураин юлн хӑшум хӑннехӑйт велщи нӑмӑсты питсӑт, муй щирн щимӑщ вевтам вер ӗвӑлт лывела ямсыева лавлӑсты ин мосл.

Йиңк куль ики. Н.П. Носков хӑншум хур

Хӑв кӑт муй ван кӑт хӗ ӗх щи нумӑс версӑт па ай хопӑт юкана кулшӑк павӑртӑт ӗвӑлт хопӑт воңсӑт. Щи йилуп холпӑл пӑтӑт немасыя пӑстыя лухтум карты ӗщӑтн сеңксӑлал. Хопӑта юх ӗвӑлт тӑса лӑцӑтум хӑннехӗ хурасӑт омӑссӑт па така-така щитлал ил йирсӑлал. Лыв лыпилал па, вантӑ, ищиты щи сыр-сыр ӗщӑң картыйн па тӑлаңтӑлн лӑп путсӑлал.

Хӑн щи верел етшуптӑсӑт, кӑртӑң хуятӑт ийха ӑктӑщсӑт па йилпа верум ай холпӑл хулиева Ас питӑра тӑслал, щӑлта айлта ныкды, Кев нюл шумая, щи ӗсӑлсӑлал. Ин Йиңк куль ики йиңк илпи ӗвӑлт ӗтмӑс па лӑв хуцела ай хопӑтн йиты велпӑс ӗх мутшуман, тӑп ӑл нух амтӑс па така ел ӑватӑс: «Ей! Щикем арат ар летут тӑмхӑтл ма хуцема йил!»

Щитӑлн итн-итн кашӑң ай хопие ин лӑв така катӑлмӑлдӑ па юхи лавемӑллӑ. Щиты иса тӑлаң-

хӑлумьяң хуят хурас холпӑл пӑла ин ики лӑщкам хунӑл лыпия щи питӑс. Щӑлта па ямсыева левмал вер юпийн Йиңк куль ики йилпа ищи кӑрумн йиңк илпия ил щи мӑртӑс.

Щикиньща хӑв муй ван кӑт щи вер вӑшӑт ӗвӑлт мӑнӑс. Имудтыйн па хӑлмит хӑтл кемн Кев нюл йиңк илпи ӗвӑлт кумраң ӗңӑлты сый сащты щи питӑс. Хӑв ӗңлӑс муй ван ӗңлӑс па имудты ям ишн Йиңк куль ики нух щи хӑвлӑс. Нух хӑвлӑс: па вулаң вӑншики, па элтайл, мӑтты-ки иса тӑтн левум вӑр йиты, тӑлаң-

тӑлн питы па иса пӑтлама ювум ат хурасуп.

Кӑртӑң хӑннехӑйт щимӑщ нумӑс версӑт па вӑты талты лӑвел, питсӑт. Хутащ веритсӑл вӑн па хурамӑң авӑт лоңла ин икел ямсыева щи тӑсӑл. Щӑлта па щи верӑл лӑцӑтмел юпийн хӑнты ӗхлӑв Тӑрум пела хулиева поикщӑсӑт па Йиңк куль ики елӑл арпелӑк ӗвӑлт тӑтн лӑп щи пунсӑл. Щи щирӑлн ин ики Тӑт имийн тӑлаңтӑлн юхи щи лавемӑсы.

Ӓхӑт лӑв ӑнтӑма ювум лотӑлн кӑрӑщ па шеңк так вӑн наңкӑюх щи ӗнмӑс. Хӑнты хуятӑт щимӑщ юхел Ӓмӑң наңкӑюха лӑңӑтты питсӑл па щи пӑта немасыя лӑв пӑңдӑлн Поравӑт кӑртыел щи омӑссӑл.

Щиты йис пурайт вӑш ӗвӑлт па тӑмхӑтл вӑнты ин мӑң хӑлӑң-лантӑң Асӗв питӑрн вӑн па хурамӑң авӑт лоңӑлн и ай хӑнты кӑртые щи омӑсл.

Ин лӑв иса тӑлӑлн хӑщӑс па тӑп щи вулаң Ӓмӑң наңк юхӑл вӑтща щирӑлн пориты авӑт хуца така лолӑтӑл, мӑтты ки па ин лӑв хуцела юхтыйлты ӗх муй не вевтам вер ӗвӑлт тӑмхӑтл вӑнты лавӑлмӑн тӑйлӑл.

Владимир Енов
нумсӑл ӗвӑлт вӑюм па
непека хӑншум йис путрӑл.

Хӑнты ясӑт

Поравӑт («пори» – приношение, поклонение и «авӑт» – мыс, то есть «Мыс поклонения духу Священной лиственницы») – хантыйское поселение на Оби.

Йиңк куль ики – водяной, по представлениям хантов, существо, имеющее на голове двусторонние рога, обладающее могучей властью в подводном мире.

Урт – добрый богатырь и защитник ханты от всяческих жизненных невзгод.

Вудаң далаь хәрәтн далясум ёх

Тәм Вудаң Отечественной далаьн далаьсум ёх немәт мўңева Лянтор вош эвәлт Галина Лаптева китәс. Лыв хулыева Сәрханл район Пим юхан пўңәлдн вәнт шушетн вәсәт. Лыв немдал иса нәмты питдәлүв.

Тайбин Яков Терентьевич – далаь эвәлт юхи юхтәс, 1953-мит олдн әнтәма йис, Түтливум-яун юханән шавиман вәл.

Колыванов Федор Павлович – рядовой, 1922-мит олдн сема питәс, далаь хәрәтн далаьрта мәшмәлтсы па 1945-мит олдн ай кер тыләщ 15-митн әнтәма йис, Ленинградской область мўвн шависы.

Колыванов Прокопий Николаевич – рядовой, 1923-мит олдн сема питәс, 1943-мит олдн Ас нопәтты тыләщ 31-мит хәтләдн далаь хәрн хултпелды тәсы, Ленинградской область мўвн шависы.

Востокин Иосиф Иванович – рядовой, 1923-мит олдн сема питәс, 17 февраля 1942-мит олдн тәнлуп тыләщ 17-митн хултпелды тәсы, Ленинградской область мўвн шависы.

Кантеров Петр Дмитриевич – рядовой, далаь хәрн хултпелды тәсы.

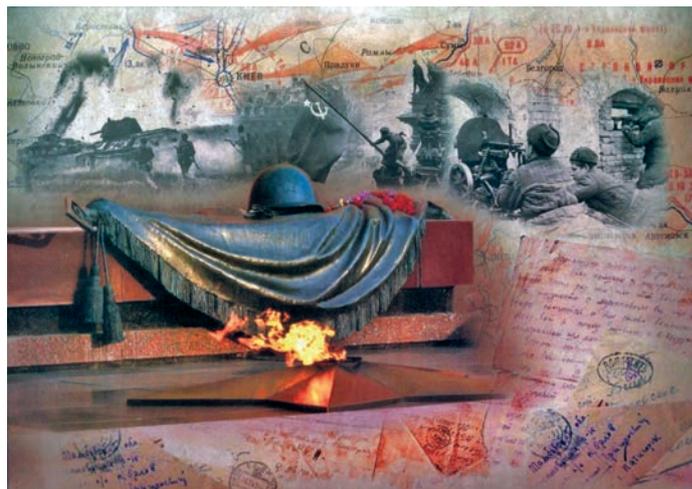
Кантеров Прокопий Николаевич – рядовой, далаь хәрн хултпелды тәсы.

Кантеров Николай Павлович – рядовой, 1925-мит олдн сема питәс, 1943-мит олдн ай кер тыләщн далаь тәсы, Сумской область мўвн шависы.

Кантеров Тихон Агапович – рядовой, 1924-мит олдн сема питәс, 1942-мит олдн вәйт дор тыләщн далаь тәсы, 1944-мит олдн тәнлуп тыләщ 23-митн далаь хәрәтн хултпелды тәсы, Псковской область Дновской район Тресно кәртән шависы. Шавиюм тәхел Лянтор вош лапәтмит әшкала далаьсум ёх кәншты хуятәтн вәйтсы.

Каюков Константин Ксенофонтович – рядовой, 1925-мит олдн сема питәс, 1943-мит олдн Ас нопәтты тыләщн далаь тәсы, далаь хәрн әнтәма йис.

Каюков Николай Ксенофонтович – рядовой, 1925-мит олдн сема питәс, 1944-мит олдн вән кер тыләщн далаь хәрәтн хултпелды тәсы, Киев вошн шависы.

Каюков Лазарь Яковлевич – рядовой, 1902-мит олдн сема питәс, 1942-мит олдн лыпәт тыләщн далаь тәсы, 1944-мит олдн ван хәтлуп тыләщн далаь хәрәтн вошәс.

Колыванов Федор Семенович – рядовой, 1944-мит олдн лыпәт тыләщ 25-митн далаь хәрәтн хултпелды тәсы, Гомельской область Рогачев вошн шависы.

Лемпин Василий Петрович – рядовой, 1945-мит олдн тәнлуп тыләщ 3-митн далаь хәрәтн хултпелды тәсы, па хон пеләк Польша мўвн шависы.

Лемпин Антип Михайлович – рядовой, 1919-мит олдн сема питәс, 1941-мит олдн Ас потты тыләщ 21-митн далаь хәрн хултпелды тәсы, Калининской область мўвн шависы.

Нимперов Николай Александрович – рядовой, 1911-мит олдн сема питәс, 1942-мит олдн вәщ тыләщн далаь тәсы, 1945-мит олдн вән кер тыләщн далаь хәрәтн вошәс.

Тайбин Николай Тихонович – рядовой, Пим кәртән вәс, 1942-мит олдн ай тәхет потты тыләщ 5-митн далаь хәрн хултпелды тәсы, Сталининградской мўвн шависы.

Рынков Андрей Ефимович – рядовой, 1917-мит олдн сема питәс, 1942-мит олдн Ас нопәтты тыләщн армия тәсы, далаь хәрн хултпелды тәсы.

Тусимов Андрей Ефимович – рядовой, далаь хәрн хултпелды тәсы.

Нимперов Петр Дмитриевич – рядовой, 1926-мит олдн сема питәс, 1945-мит олдн ай кер тыләщ 19-митн хултпелды тәсы, Латвия мўвн шависы

Хәнты ясаңа тулмащтәс:
Надежда Вах

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№13 (3577), 08.07.2021

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Врио директора, главный редактор – **Кондина Г.Р.**
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.
Заказ **2685**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области, ХМАО-
Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.